

Sivas Kültür Rotası Önerisi ile Kültürel Miras Farkındalığı Kazandırılması

Raising Cultural Heritage Awareness with the Sivas Culture Route Proposal

Hicran Hanım HALAÇ

Prof. Dr., Eskişehir Technical University, Architecture and Design Faculty, Department of Architecture, Eskişehir, Türkiye
Prof. Dr., Eskişehir Teknik Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Mimarlık Bölümü, Eskişehir, Türkiye
Orcid: 0000-0001-8046-9914 / E-mail: hhhalach@eskisehir.edu.tr

Dilara Merve KELKİT

Doktora Öğrencisi Eskişehir Technical University, Architecture and Design Faculty, Department of Architecture, Eskişehir,
Türkiye
Eskişehir Teknik Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Mimarlık Bölümü, Eskişehir, Türkiye
Orcid: 0000-0002-7517-0886 / E-mail: merveklkt@gmail.com

Article Information/Makale Bilgisi

Cite as/Atıf: Halaç, H. H. and Kelkit, D. M. (2023). Raising cultural heritage awareness with the Sivas culture route proposal. *Van Yüzüncü Yıl University the Journal of Social Sciences Institute*, Republic Special Issue, 292-307.
Halaç, H. H. ve Kelkit, D. M (2023). Sivas kültür rotası önerisi ile kültürel miras farkındalığı kazandırılması. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cumhuriyet Özel Sayısı, 292-307.

Article Types / Makale Türü: Research Article/Araştırma Makalesi

Received/Geliş Tarihi: 2 February/Şubat 2023

Accepted/Kabul Tarihi: 18 September/Eylül 2023

Published/Yayın Tarihi: 29 October / Ekim 2023

Pub Date Season/Yayın Sezonu: October / Ekim

Issue/Sayı: Republic Special Issue/Cumhuriyet Özel Sayısı **Pages/Sayfa:** 292-307

Plagiarism/İntihal: This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software. /Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi.

Published by/Yayıncı: Van Yüzüncü Yıl University of Social Sciences Institute/Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Ethical Statement/Etik Beyan: It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited/ Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur (Hicran Hanım HALAÇ ve Dilara Merve KELKİT).

Telif Hakkı ve Lisans/Copyright & License: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır. /Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0.

Öz

Sivas kenti geçmişten günümüze Lidyalı, Romalı, Danişmendli, Selçuklu ve Osmanlı gibi birçok medeniyet ve uygarlığa ev sahipliği yapmıştır. Cumhuriyet'in ilanından sonra Sivas'ta ekonomik, kültürel ve sosyal bağlamda birçok gelişmenin yaşandığı görülmüştür. Sivas sahip olduğu gelenek ve görenekleri, farklı kültürel katmanlarıyla zengin kültürel miras barındıran bir kenttir. Sivas'ın tanıtılması, kentte yaşayan bireylerin ve kente gelecek olan ziyaretçilerin kültürel miras farkındalığının artırılması önemlidir. Bu sebeple bu çalışmada Sivas kentinde kültürel miras farkındalığı kazandırmak için kültür rotası önerisinde bulunmak amaçlanmıştır. Kültür rotası önerisinde bulunurken Türkiye Turizm, Tanıtım ve Geliştirme Ajansı'nın hazırlamış olduğu GoTürkiye platformunda yer alan rota önerileri geliştirilip görselleştirilerek rota önerisi hazırlanmıştır. Sivas için rota önerisinde bulunurken somut ve somut olmayan kültür varlıklarını kapsayan bütüncül bir yaklaşım sergilenmiştir. Kültür rotası hazırlanırken Sivas GoTürkiye bölümünde yer alan yapılar esas alınmıştır. Ancak web sayfasında yer alan anıtsal yapılar rota önerisinde bulunmak konusunda eksik kaldığı için yeni duraklar eklenmiştir. Rota önerisi haritasında, kent merkezinin 1 km'lik yarıçap içerisinde yer alan anıtsal ve kamusal yapıları, müzeleri, yeme-içme durakları işaretlenmiştir. Rota önerisinde kentin tarihi, kültürel ve sosyal yönleriyle ele alınmasına dikkat edilmiştir. Kültür rotası önerisinin kentte turizmin gelişmesi, kültürel miras bilinci kazandırılması ve kentin tanıtılması adına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelime: Kültürel miras, farkındalık, kültür rotası, Sivas

Abstract

The city of Sivas has hosted many civilizations, such as Lydian, Roman, Danishmend, Seljuk and Ottoman from past to present. Since the declaration of the Republic, it was seen that many developments were experienced in Sivas in an economic, cultural and social context. Sivas is a city with rich cultural heritage with its traditions and customs, different cultural layers. It is important to introduce Sivas and to raise awareness of the cultural heritage of individuals living in the city and visitors to the city. For this reason, in this study, it is aimed to propose a cultural route in order to raise awareness of cultural heritage in the city of Sivas. While suggesting a cultural route, the route proposal was prepared by developing and visualizing the route suggestions in the GoTurkey platform prepared by the Turkish Tourism, Promotion and Development Agency. While proposing a route for Sivas, a holistic approach covering tangible and intangible cultural assets was displayed. While preparing the cultural route, the buildings in the Sivas GoTurkey section were taken as a basis. However, new stops have been added as the monumental structures on the web page are incomplete in suggesting a route. Monumental and public buildings, museums, food and beverage stops within a 1 km radius of the city center are marked on the route proposal map. In the route proposal, attention was paid to the historical, cultural and social aspects of the city. It is thought that the cultural route proposal will contribute to the development of tourism in the city, to raise awareness of cultural heritage and to promote the city.

Keywords: Cultural heritage, awareness, cultural route, Sivas

Giriş

Kültürel miras geçmişten miras alınarak geleceğe miras bırakılmak istenen; bina, tarihi yer, anıt ve insan eliyle yapılmış fiziksel varlıklar ve topluma ait değerlerin bütünüdür (Can, 2009, s. 3). Bu tanım zamanla gelişerek örf, adet, gelenek, inanış, dil, folklor, şölen ve yaşam tarzı gibi somut olmayan kültür varlıklarını da içine almıştır. Günümüzde kültürel miras, somut ve somut olmayan kültürel miras olarak iki ayrı başlıkta ele alınmaktadır. 1972 yılında UNESCO tarafından kabul edilen Dünya Doğal ve Kültürel Mirası Koruma Sözleşmesi'nin 1. Maddesinde kültürel mirasın tanımı "tarih, sanat veya bilim açısından evrensel değere sahip mimarî yapı, heykel, resim, sit alanı, arkeolojik yapıt, kitâbe, ayrı veya birleşik yapı topluluğu ile tarihsel, estetik, etnolojik veya antropolojik bakımdan evrensel niteliği olan insan veya insan-doğa bileşimi eserler" şeklinde yapılmıştır (UNESCO, 2023). Kültürel miras kavramı, maddi ve manevi ürünleri kapsadığı gibi davranış modellerini de içermektedir. Kültürel miras nesilden nesile aktarılan her şeyle ilgilidir ve çok sayıda sosyal olayı içinde barındırmaktadır (Yenil ve Akyazı, 2019, s. 1181).

Kültürel mirasların kültür rotaları, sanal tur ve 360 Tur gibi çalışmalarda yer alması kentin tanıtılması, farkındalık ve ziyaret etme arzusu oluşturması yönünde önem kazandırmaktadır (Halaç ve Saatçi, 2021, s. 1002). Kültür rotası bilinçli bir turizm faaliyetinin gerçekleşmesi, farkındalık oluşturarak kolektif hafızanın fiziksel çevre ile yaşatılmasını sağlamaktadır (Halaç vd., 2022, s. 24). Kültür rotası oluşturulurken bölgedeki kültürel mirasların bu rota üzerinde yer almasına, kullanıcıların isteklerine göre alternatif rotaların oluşturulmasına, rota üzerindeki rekreasyon ve gastronomi duraklarının işaretlenmesine dikkat edilmelidir.

Literatür taraması yapıldığında Sivas kentinde yer alan kültürel miras öğeleri ve kültürel miras farkındalığına dair bazı çalışmalar tespit edilmiştir. Akkuş, Karaca ve Polat (2015) Cumhuriyet Üniversitesi öğrencilerinin kültürel miras farkındalığı ve deneyim düzeylerini ölçmek üzere yaptıkları çalışmada Sivaslı olan, üniversitenin üst sınıflarında okuyan ve turizm bölümünde eğitim gören öğrencilerin diğer öğrencilere kıyasla Sivas'ın kültürel mirası hakkında daha bilgili olduğunu tespit etmiştir. Karaca Yılmaz, Şahbudak, Akkuş ve Işkın (2017) Cumhuriyet Üniversitesi'nde eğitim gören öğrencilerin kentin kültürel miras varlıklarına dair farkındalıklarını ölçtükleri çalışmada üniversite öğrencilerinin kültürel miras farkındalığının düşük olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bulut (2019) Sivas Madımak Oteli'ni kara nokta turizm destinasyonu haline getirmek için atılacak adımları örnek uygulamalar üzerinden incelerken UNESCO'nun Somut Olmayan Kültürel Mirasların Korunması Sözleşmesi'ne göre incelemede bulunmuştur. Kutlu (2021) çalışmasında bir kültürel miras öğesi olarak Sivas'ın Divriği ilçesine bağlı Çiğdemli Köyünü kültürel miras farkındalığı oluşturmak ve turizm merkezi olarak değerlendirmek için destinasyon pazarlaması perspektifinde incelemiştir. Literatür taraması sonucunda Sivas özelinde kültürel miras farkındalık düzeyini ölçen çalışmaların yapıldığı görülmüştür. Bu çalışma, literatürdeki diğer çalışmalardan farklı olarak kültürel miras farkındalığı kazandırması ve kültür rotası önerisinde bulunması ile öne çıkmaktadır.

Bu çalışmada Sivas kent merkezinde kültürel miras farkındalığı kazandırmak için kültür rotası önerisinde bulunmak amaçlanmıştır. Kültür rotası önerisinde bulunurken Türkiye Turizm, Tanıtım ve Geliştirme Ajansı'nın (TGA) hazırlamış olduğu GoTürkiye platformundaki rota önerileri geliştirilerek görselleştirilmiş rota haritaları hazırlanmıştır. Sivas kent merkezi için rota önerisinde bulunurken somut ve somut olmayan kültür varlıklarını kapsayan bütüncül bir yaklaşım sergilenmiştir. Önerilen kültür rotası ile kültürel miras farkındalığının kazandırılması, kültür varlıklarının yaşatılması, Sivas'ta yaşayan ve Sivas'ı ziyarete gelenlerin bilinçlendirilmesi amaçlanmıştır.

1. Kültür Rotası

Kültür rotası ile ilgili ilk çalışma 1984 yılında Avrupa Konseyi'nin Avrupa Kültürel Rotalar Programı için üye devletleri davet etmesiyle başlamıştır. 1994 yılında yapılan Dünya Miras Komitesi toplantısında ise kültür rotası kavramı ele alınmıştır. 2008 yılında kültür rotası konusunda ilk referans sayılabilecek ICOMOS Kültürel Rotalar Bildirgesi yayınlanmıştır (Çekül, 2015, s. 15). Bu bildiriye kültürel rota düşüncesinin, bir rota içerisinde bulunabilecek anıt, kültürel peyzaj, endüstri miras gibi diğer kültürel varlıklarıyla çatışmayacağı veya çakışmayacağı ifade edilmiştir. Rota, tüm bu varlıkları sahip oldukları önemi arttıracak şekilde bir sistemde bir araya getirmektedir (ICOMOS, 2008, s. 1).

Türkiye'de planlanmış ilk rota 1999 yılından günümüze kadar kullanılan Likya yoludur. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın desteğiyle 2012 yılında Kültür Rotaları Derneği kurulmuştur. Dernek çalışmaları vasıtasıyla Likya Yolu, Hitit Yolu, Frig Yolu, St. Paul Yolu, Hz. İbrahim Yolu, Evliya Çelebi Rotası ve Gastronomi Rotası gibi 17 adet güzergaha ulaşılmış ve bu güzergahların tanıtımı yapılmıştır (ÇEKÜL, 2014, s. 14).

Toplumumuzda kültürel miras bilincinin kazandırılması ve farkındalık oluşturulması büyük önem taşımaktadır. Kültürel miras bilincinin kazandırılması, somut ve somut olmayan kültürel varlıklarının korunması ve tanıtılması için kültür rotalarının hazırlanması çok önemlidir. Çekül Kültür Rotaları Planlama Rehberinde kültür rotasını şu şekilde tanımlamıştır:

- Günümüzde oluşturulmuş veya tarihin belli bir döneminde kullanılmış,
- Üzerinde kültürel ve/veya doğal miras varlıklarını taşıyan,
- Koruma, kırsal kalkınma ve turizmin geliştirilmesi gibi amaçlara sahip,
- Yerel, bölgesel veya ulusal ölçekli bir ulaşım koridorudur (Çekül, 2015, s. 12).

Kültür rotaları işlevi ve kapsamına göre tarihi kent, kırsal yerleşim, geleneksel yaşam, antik yerleşim, doğal çevre, yaban hayatı ve tarihi yapılar gibi çeşitli bileşenlere sahiptir (Çekül, 2015, s. 13). Dünya ve Türkiye'deki kültür rotaları tarihsellikleri açısından iki ana gruba ayrılabilir. Birincisi tarihin belirli bir döneminde kullanılmış ulaşım güzergâhları, ikincisi ise geçmişte kullanılmamış fakat günümüzde planlanmış ve geliştirilmiş rotalardır (Çekül, 2015, s. 16). İkinci grupta hedef yerel kalkınmanın desteklenmesi, alternatif turizmin canlanması, doğal ve kültürel mirasın korunmasıdır (Çekül, 2015, s. 18). Kültürel mirasın rotalar aracılığıyla planlanması kent kimliğinin ön plana çıkmasında önem taşımaktadır (Halaç ve Benzer, 2019, s. 28).

Rota planlamasının başlıca amaçları:

- Doğal ve kültürel mirası bölgesel kimliğin algılanmasını sağlayarak bütüncül şekilde korumak, yorumlamak ve sunmak,
- Geleneksel üretim gibi kaybolmaya yüz tutmuş değerlerin ekonomik potansiyelini ortaya çıkaracak projeler geliştirmek ve küçük ölçekli yatırımlar yaratarak bölgesel kalkınmayı desteklemek,
- Alanı deneyimleyecekler için kaliteli bir seyahat deneyimi sunmak, alternatif yeni turizm alanlarını geliştirmek,
- Yerel kesimde koruma bilincini geliştirmek, farkındalık yaratmak (ÇEKÜL, 2014, s. 24) olarak açıklanmaktadır.

Kültür rotası hazırlanırken bölgenin kültürel değerleri; rotayı kullanacak hedef kitlenin ihtiyaç, talep, beklentileri, zorluk derecesi, eğitim düzeyi, yaş grubu vb. birçok konu dikkate alınarak bütüncül bir rota hazırlanmalıdır. Kültür rotası hazırlanacak yöreye ait anıtsal yapılar; yemek, müzik, çarşı vb. kültürünü yansıtan mekanlar rota içerisinde yer almalıdır.

2. GoTürkiye

GoTürkiye platformu Türkiye Turizm, Tanıtım ve Geliştirme Ajansı'nın (TGA) hayata geçirmiş olduğu bir projedir. 15 Temmuz 2019 tarihinde Kültür ve Turizm Bakanlığı'nca kurulan Türkiye Turizm, Tanıtım ve Geliştirme Ajansı (TGA) Türkiye'nin turizm hedeflerine ulaşması, somut ve somut olmayan doğal, kültürel, biyolojik ve insan ürünü mirasların keşfedilmesi, geliştirilmesi ve tanıtılması, Türkiye turizm kapasitesi ve turizm yatırımlarının ülke ekonomisindeki payı ve hizmet kalitesinin artırılması amacıyla kurulmuştur (TGA, 2023). GoTürkiye platformu TGA tarafından en yeni teknoloji ve tasarım trendleri doğrultusunda dizayn edilen yenilenmiş yapısı ile 2020 yılında Türkiye hakkında bilgi almak ve seyahat etmek isteyen kullanıcılarına hizmet vermeye başlamıştır. Türkiye'deki turizm destinasyonlarını deneyim odaklı perspektifle tanıtan platformda kültür rotası, tren rotası, inanç turizmi ve festival gibi çok sayıdaki çeşitli içerik bakanlık tarafından 81 ildeki yerel idare ve sivil toplum örgütleri ile koordinasyon kurularak oluşturulmuştur. Ülkemizdeki her bir ilin kültürel ve turizm değerlerine ayrı ayrı yer verilirken, ülkemizde seyahat edecek kişilerin 5 duyuya yönelik deneyimlerle kendi rotalarını oluşturmasına imkân sağlanmıştır (URL 1).

GoTürkiye ana sayfasında Sürdürülebilir Destinasyonlar, Sürdürülebilir Deneyimler, Sürdürülebilirlik, Tüm Türkiye Destinasyonları, Tüm Türkiye Deneyimleri, Türkiye'nin Sürdürülebilir Turizm Programı, Sürdürülebilir Oteller, GoTürkiye Tv, Markalaşma ve Halkla İlişkiler sekmeleri yer almaktadır. 'Tüm Türkiye Destinasyonları' başlığı altında çeşitli il, ilçe, bölge ve destinasyon tanıtılmıştır. Bu sekmede 81 il, 13 ilçe, 7 bölgeye ilaveten Türk Rivierası, Turkaegean, köyler ve Mezopotamya bölümü bulunmaktadır (Tablo 1). GoTürkiye yerli ve yabancı turistlere Türkiye'nin tanıtılması, somut ve somut olmayan kültürel varlıklara ilişkin farkındalığın oluşturulması adına büyük önem taşımaktadır.

Tablo 1.

Tüm Türkiye Destinasyonları başlığında yer alan yerler

İller	81 il	
İlçeler	Kapadokya	Kuşadası
	Fethiye	Mustafapaşa
	Bodrum	Ormana

	Alaçatı	Pamukkale
	Marmaris	Patara
	Göcek	Taraklı
	Datça	
Türk Rivierası	Likya'nın Cevherleri	
	Türk Rivierası'nın Kalbi	
	Tarihi Merkez	
	Turkuaz Denizler	
Turkaegean	Aegean Destinations	
	Aegean Experiences	
	Go Türkiye Tv	
	Blogs	
Köyler	Mustafapaşa	Şirince
	Ormana	Üzümlü
	Taraklı	Kuyucak
	Birgi	Kaleköy
	Cumalıkızık	Kalecik
	Anıtlı	Kemaliye
	Küçükköy	Boğatepe
Mezopotamya	-	

Kaynak: GoTürkiye web sayfasından (<https://goturkiye.com/tr/tum-turkiye-destinasyonlari>) alınan Ağustos 2023 verileri, yazar tarafından tabloya dönüştürülmüştür.

Tüm iller için hazırlanan Gör, Dokun, Tat, Kokla, Dinle, Rotalar, Yapmadan dönme, 48 saatte başlıkları Sivas özelinde incelendiğinde Tablo 2'de görülen içerikler görülmüştür. Rota 1 kent merkezindeki tarihi yapıları, Rota 2 Divriği ve Kangal ilçesini, Rota 3 ise Yıldız Dağı kayak merkezini kapsayan rotalardır. Sivas ili için hazırlanan rota önerilerini incelediğimizde bireylerin merakına özel tarihi, kültürel ve sosyal aktiviteler barındıran turların hazırlanmadığı görülmüştür. Bu çalışmada Sivas kent merkezi çerçevesinde kültürel miras bilinci oluşturmak adına tarihi yapılar, yeme-içme duraklarını içeren bütüncül bir rota önerisinde bulunulacaktır.

Tablo 2.

Sivas GoTürkiye içeriği

Sivas GoTürkiye	Arama Sonucu
Gör	Hükümet Konağı, Jandarma Binası, Buruciye Medresesi , Çifte Minareli Medrese, Gök Medrese, Şifaiye Medresesi ve Darüşşifası, Sivas Atatürk ve Kongre Müzesi , Arkeoloji Müzesi, Âşık Veysel Müzesi, Âşık Veysel Kültür ve Sanat Evi , Tarihi Konaklar , Aziz Vlas, Divriği Ulu Cami ve Darüşşifası , Kaya Mağaraları Arkeolojik Sit Alanı, Yıldızeli Kayalıpınar (Samuha) ve Altınyayla-Kuşaklı (Sarissa) Hitit Kentleri , Tarihi Köprüler, Tarihi Hanlar ve Kervansaraylar, Tarihi Hamamlar, Tarihi Camiler , Kaplıcalar , Emirhan ve Eğribucak Kayalıkları, Yıldızdağı Kayak Merkezi
Dokun	Çubukçuluk veya Ağızlıklık, Sivas El Halısı, Gümüşçülük, Sivas Bıçağı, Sivas Kilimi, Sivas Kemik Tarağı
Tat	Sivas köftesi, sebzeli Sivas kebabı, Sivas etli ekmeği, peskütan çorbası, pezik turşusu, turşu mihlaması, fırın katmeri ve çöreği, madımak aşısı, Divriği pılavı, fırında kelle, hurma (kalburabastı) tatlısı, hingel, kazan simidi, Tonus Köftesi, Ulaş Etli Ekmeği ve Döneri, Gilaburu
Kokla	Paşabahçe Mesire Alanı, Hafik Gölü, Tödürge Gölü, Gürün Gökpinar Gölü ve Şuğul Vadisi, Gemerek Sızır Şelalesi, Koyulhisar Eğriçimen Yaylası, Yıldız Dağı Kayak Merkezi
Dinle	Semah, Âşıklar Atışması, Âşıklar Bayramı, Sema Gösterisi, Sivas Halk Oyunları, Sivas Gardaşlık Festivali, Kangal Köpeği, 4 Eylül ve Kitap Günleri

Sivas Rotaları	Rota 1 Rota 2 Rota 3
Sivas'ta yapmadan dönme	Tarihi yapılar gezilmeli, yöresel ürünler satın alınmalı, Sivas kaplıcaları, Paşabahçe Mesire Alanı, Kangal Köpeği ve Yıldız Dağı Kayak Merkezi görülmeli ve yöresel lezzetler tadılmalı
48 saatte Sivas	48 saatte Sivas merkez, Divriği ve Kangal ilçelerini kapsayan gezi programı

Kaynak: Sivas GoTürkiye web sayfasından (<https://gosivasturkiye.com/tr/sivas-rotalari>) alınan Ağustos 2023 verileri, yazar tarafından tabloya dönüştürülmüştür.

3. Yöntem

Bu çalışmada, Sivas GoTürkiye'de yer alan somut kültürel miras öğeleri ile farklı istekleri ve ihtiyaçları olan kullanıcılara özel Sivas kent merkezinde kültür rotası hazırlanması amaçlanmaktadır. Kültür rotası hazırlanırken Sivas GoTürkiye bölümünde yer alan yapılar esas alınmıştır. Kültür rotası üzerindeki yapılar arasındaki mesafe Google Maps uygulaması ile ölçülmüş ve haritalar Adobe Photoshop cs6 programı ile hazırlanmıştır.

Rota planlama sürecinde aşağıdaki şekilde yöntem izlenmiştir:

- Bir kültür rotasının nasıl olacağına dair literatürdeki çalışmaların incelenmesi ve çıkarımlar yapılması
- Sivas GoTürkiye web sayfası esas kaynak kabul edilerek rota duraklarının tespit edilmesi
- Kenti tanımaya yönelik saha çalışmasının yapılması
- Kentte görülmesi gereken potansiyel taşıyan mekanların ve etkinliklerin belirlenmesi
- Google Maps uygulamasının mesafe ölçümünde kullanılması
- Sivas için kültür rotası önerisinin geliştirilmesi

Rota hazırlanırken Sivas GoTürkiye sayfasında yer alan; kent merkezinin 1 km'lik yarıçapı içerisinde bulunan anıtsal ve kamusal yapıları, müzeleri, yeme-içme durakları işaretlenmiştir. Rota önerisinde kentin tarihi, kültürel ve sosyal yönleriyle ele alınmasına dikkat edilmiştir. Yapılan literatür araştırması ve saha çalışması sonucunda GoTürkiye web sayfasında yer alan anıtsal yapıların rota önerisinde bulunmak için eksik kaldığı görülmüştür. GoTürkiye web sayfasında 'Rota 1' içerisinde belirtilmeyen kültürel miras öğeleri Sivas Valiliği İl Kültür Turizm Müdürlüğü tarafından 2011 yılında hazırlanan Sivas'ta Kültürel Mirasın Korunması ve Turizmin Geliştirilmesi raporu referans alınarak belirlenmiştir.

Sivas GoTürkiye web sayfasında yer alan tarihi yapıların Sivas'ın tanıtımı için yeterli olmaması ve kültürel aktivitelerle gezi mekanlarının birbirinden bağımsız işlenmesi sebebiyle bütüncül bir rota önerisinde bulunmak hedeflenmektedir. Eksik kaldığı tespit edilen kültürel miras öğeleri de eklenerek GoTürkiye sayfasında yer alan 'Rota 1' geliştirilip bir bütüncül rota hazırlanmıştır. Tablo 3'te rota içerisinde yer alan yapılar, etkinlikler, yemek türleri, Sivas'a özgü hediyelik eşyalar önem derecesine göre birincil ve ikincil duraklar olarak ifade edilmiştir. Bütüncül rota güzergahı dışında kalan mekanlar ikincil durak başlığı altında ifade edilmiştir. Tablo 3'te italik yazılan "*" ile işaretlenen mekanlar Sivas GoTürkiye sayfasında yer almayan ve rota içerisinde olması gerekli görülen mekanlardır.

Tablo 3.

Rota içeriği (2023)

	Yapı	Cami	<i>Kale Cami*</i>
Birincil Durak			Ulu Cami
			Meydan Cami
		Müze	Sivas Atatürk ve Kongre Müzesi
			Şehir Müzesi
			Gök Medrese
		Kamu Yapıları	Hükümet Konağı
			Jandarma Binası
			<i>Ziya Bey Yazma Eserler Kütüphanesi*</i>
		Sivil Yapılar	Buruciye Medresesi
			Çifte Minareli Medrese
			Şifaiye Medresesi ve Darüşşifası

			<i>Akaylar Konağı*</i>
			Kale
			Kurşunlu Hamamı*
			<i>Ahi Emir Ahmet Türbesi Kümbeti*</i>
			Behram Paşa Hanı
			Taşhan
			Subaşı Hanı
			<i>Çorapçı Hanı (İhramcızade Kültür Sanat Merkezi)</i> *
	Etkinlik		Sivas Halk Oyunları
			Aşık Atışması
	Yemek Türleri		Sivas Kebabı ve Köftesi
			Döner
			Kelle, paça sakatat
			Etlı ekmekek/katmer, çörek, kazan simidi
			Yöresel ev yemekleri (Peskütan çorbası, pezik turşusu, turşu mıhlaması, madımak aşısı, hıngel, hurma tatlısı)
	Alışveriş		Sivas Ağızlığı
			Sivas Bıçağı
			Kemik Tarak
			Sivas Halısı/Kilimi
İkincil Durak	Yapı	Cami	<i>Paşa Camii*</i>
			<i>Ali Ağa Camii*</i>
			<i>Alibaba Camii*</i>
		Müze	Arkeoloji Müzesi
			Sanayi Mektebi Müzesi
		Kamu Yapıları	<i>Tren Gari*</i>
			<i>TÜRASAŞ Müzesi (Cer Atölyesi) *</i>
			Selçuk Anadolu Lisesi*
		Sivil Yapılar	Susamışlar Konağı*
			Abdi Ağa Konağı
			<i>Osman Ağa Konağı*</i>
			<i>Kangal Ağası Konağı*</i>
			<i>İnönü Konağı*</i>
			<i>Terzioğlu Konağı*</i>
			<i>Güdük Minare*</i>
			<i>Meydan Hamamı*</i>
			<i>Şükriye Özçalı Konağı (ORAN Kalkınma Ajansı) *</i>
			<i>Sivas Sanat Konağı*</i>
			<i>Sivas Gençlik Merkezi (Eski Göğüs Hastanesi) *</i>
		Etkinlik	
			<i>Hamidiye Kültür Bahçesi*</i>
			<i>Paşa Fabrikası Mesire Alanı*</i>
			<i>Ethem Bey Parkı*</i>

4. Sivas Kültür Rotası

Anadolu'nun önemli bir tarih ve kültür merkezi olan Sivas, tarih boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Sivas'ın ne zaman ve nerede kurulduğu, şehrin adının kaynağı net olarak bilinmemekle birlikte (Semerci, 2017, s. 305); ilköğretilerden beri Hitit, Roma, Selçuklu, Osmanlı gibi farklı devletlerin egemenliğinde kalmıştır (Akbulut, 2009, s. 212).

Tahsin Özgüç'ün Toprak Tepe'de (Sivas Kalesi) yapmış olduğu kazılardan edinilen bilgilere göre Hititler (M.Ö. 1900-1200) burada yaşamıştır (Ceylan, 1988, s. 25-31). Şehirde M.Ö. 695-550 yılları arasında Medlerin, M.Ö. 550-332 yıllarında ise Perslerin hakimiyeti süregelmiştir (Anonim, 1993, s. 252).

Sivas, Roma İmparatoru için büyük stratejik ve ticari önem taşımıştır. Sivas ilk önce Bizans devrinde Bizans-Sasani, sonra da Bizans-İslam mücadelesine sahne olmuştur. 663 tarihinden sonra İslam devletleriyle Bizans arasında el değiştiren Sivas, 1071 Malazgirt Savaşı'nın kazanılmasıyla Türklerin hakimiyetine girmiştir (Demir, 2005, s. 153).

Malazgirt savaşını kazanan Sultan Alparslan Anadolu'da çeşitli bölgelerin yönetimini güvendiği komutanlara vermesi sonucunda Sivas Danişment Gazi yönetimine girmiştir. Danişment Gazi'nin ölümünden sonra başlayan taht kavgaları sonucunda 1174 yılında Selçuklu Sultanı II. Kılıçslan Sivas'ı Anadolu Selçuklu yönetimine almıştır (Denizli, 2002, s. 57).

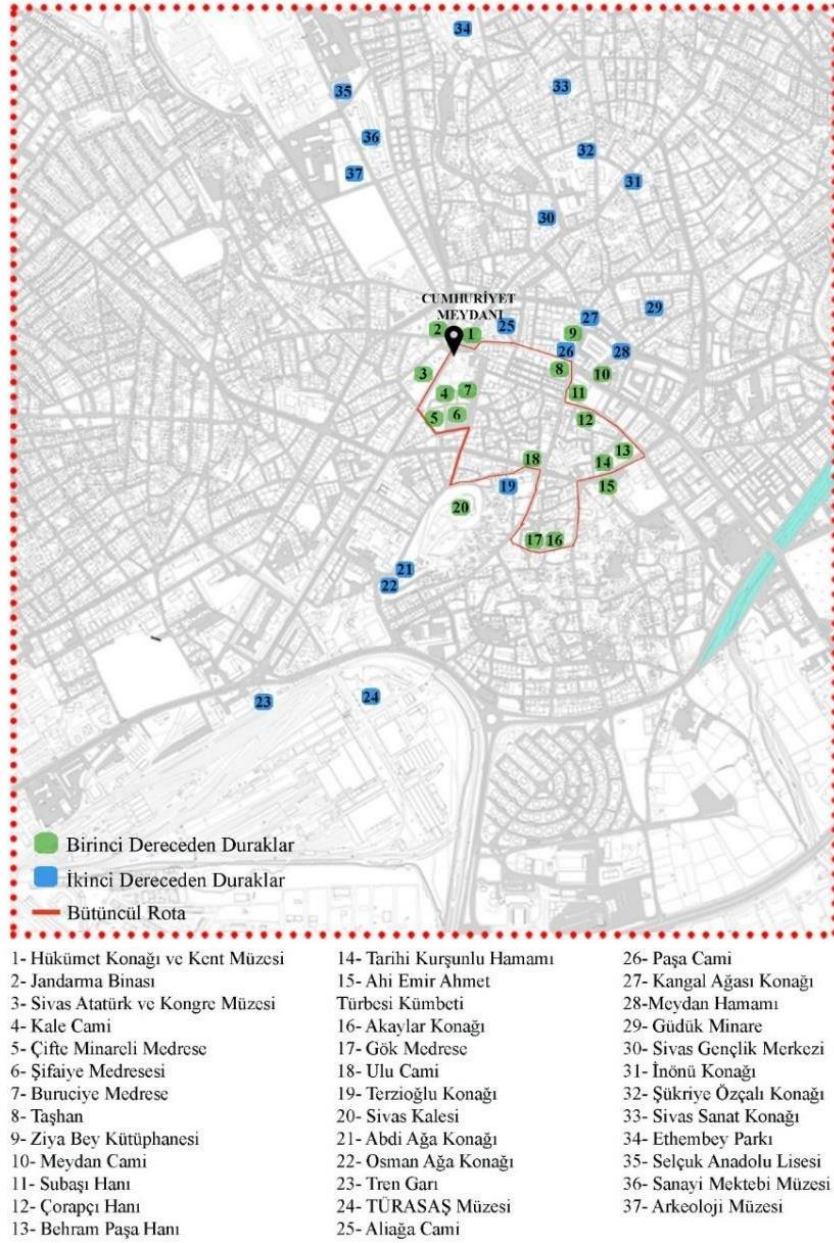
1243 yılında Moğollara yenilmesiyle vergiye bağlanan Anadolu Selçuklu, 1308 yılında yıkılmıştır. Bir süre İlhanlı egemenliğinde kalan Sivas'ta 1340 yılında Eretna Beyliği kurulmuştur. Bu beyliğin başkenti durumunda olan Sivas'ta Eretna Beyliğinin yıkılmasıyla Kadı Burhanettin kendi adını taşıyan ve saltanatı sınırlı kalan devletini kurmuştur. 1398 yılında Kadı Burhanettin'in ölümüyle Sivas Osmanlılara bağlanmıştır (Anonim, 1993, s. 253). Osmanlı döneminde Sivas vilayeti; Sivas, Amasya, Tokat ve Şebinkarahisar sancaklarına ayrılmıştır. Cumhuriyet döneminde sancakların vilayet haline getirilmesiyle Sivas vilayeti günümüzdeki haline ulaşmıştır. Cumhuriyet'in ilanından sonra Sivas'ta ekonomik, kültürel ve sosyal açıdan gelişmelerin yaşandığı görülmüştür.

Cumhuriyet'in kuruluşuna tanıklık eden, Mustafa Kemal Paşa ve Heyet-i Temsiliye'ye 108 gün ev sahipliği yapan Sivas; milli mücadelede etkin rol oynamıştır. Cumhuriyet'in ilk yıllarında büyük bir savaştan çıkmış olmanın verdiği bir yorgunlukla ülkenin içinde bulunduğu ekonomik durgunluk Sivas özelinde de görülmüştür. Devletçilik politikasının gerekliliği olarak yeni Türkiye'nin inşasında karayolu, demiryolu, köprü ve tünel yapımına öncelik verilmiştir. Sivas'ın Cumhuriyet sonrası gelişimine baktığımızda en önemli gelişmelerin kamu eliyle hayata geçirilen demiryolu hattının açılması, Cer Atölyesi'nin kurulması ve Çimento Fabrikası'nın hizmete girmesi söylenebilir. 1930 yılında demiryolu hattının Sivas'a gelmesi kentin gelişimi yönünde önemli bir adım olmuştur. Bozdoğan (2015) demiryolları aracılığıyla Anadolu'nun her köşesinde Cumhuriyet ideolojisinin temsil edilmesi gerekliliğini ifade etmektedir. Demiryolunun Sivas'a gelmesi tren istasyonu ile bugünkü kent meydanı olan 'Saray Önü'nü birbirine bağlayacak geniş bir bulvar ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Bu ihtiyaç sonucunda kentin Cumhuriyet döneminde açılan ilk bulvarı olma özelliğine sahip İstasyon Caddesi adıyla bilinen İsmet Paşa Bulvarı açılmıştır (Ağraz, 2020). Ökmen'e (2001) göre savaş sonrası ve Cumhuriyet'in ilk yıllarında küçük bir kent olan Sivas'ta 1939 yılında Cer Atölyesi olarak bilinen Devlet Demir Yolları Fabrikası'nın, 1943 yılında Çimento Fabrikası'nın kurulması kentte nüfus artışı görülmesine sebep olmuştur.

II. Dünya Savaşı nedeniyle 1940-1945 yıllarında Türkiye'de yaşanan ekonomik, sosyal ve kültürel bağlamda durağanlık Sivas'ın kentsel gelişimini de olumsuz etkilemiştir. 1960'lı yıllarda kentte modern binalar ve geniş yollar dikkat çekmektedir (Akbulut, 2009). Tren istasyonu ve Hükümet Binası arasında uzanan İstasyon Caddesi, açıldığı tarihten itibaren popülerliğini korumaktadır. Kentin gelişimi çoğunlukla batı ve güneybatı yönünde yeni yerleşim birimlerinin kurulması ile olmaktadır (Demirel, 2006). 2000'li yıllarda TOKİ evlerinin yapılması, Bağdat Caddesi'nin imara açılması ve Kızılırmak çevre düzenlemesi yapılması ile kentin güneydoğu yönünde gelişmesi başlamıştır. 2008 yılında yapılan Tarihi Kent Meydan'ı düzenlemesi ile Selçuklu dönemine ait eserlerin görünürlüğü artırmak amacıyla Selçuklu Parkı'ndaki ağaçların kesilmesi kentte yankı uyandırmıştır (Kelkit, 2022).

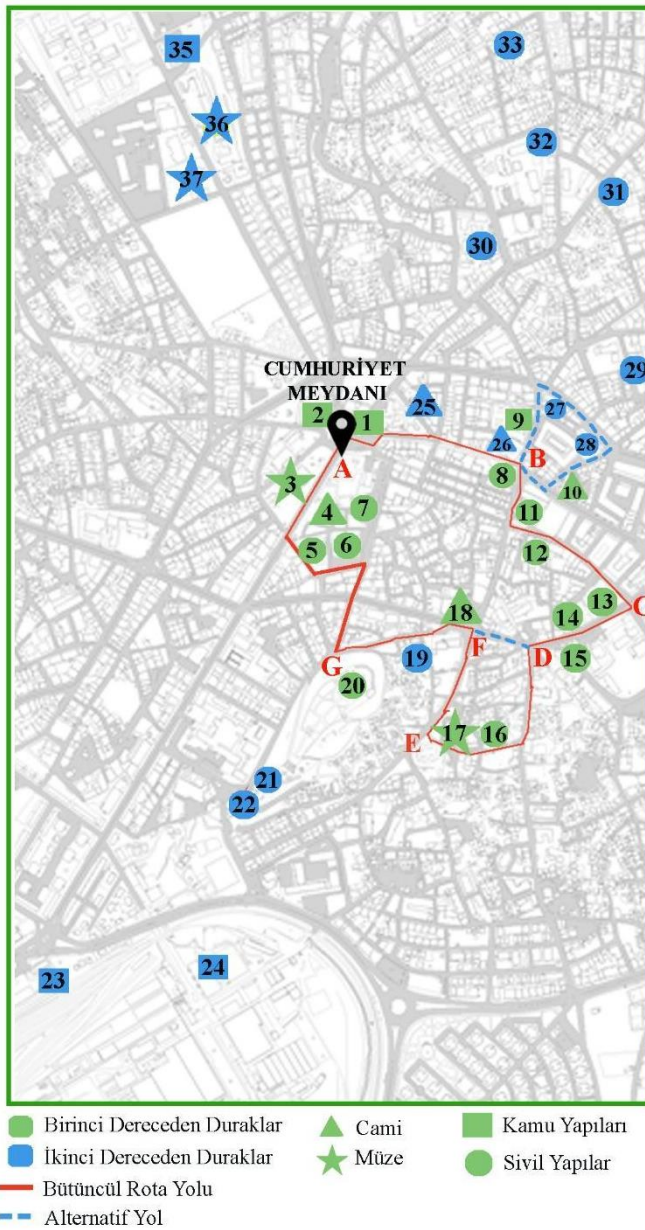
Rota önerisinde bulunmadan önce kentte görülmesi önerilen 37 mekân tespit edilmiştir. Bu mekanlar kent merkezine yakınlığı ve Sivas GoTürkiye sayfası esas alınarak önem derecesine göre birincil ve ikincil duraklar olarak kategorize edilmiştir. Birincil duraklar çerçevesinde etkinlik, yemek ve alışveriş noktaları eklenerek bütüncül rota güzergahı tasarlanmıştır. Rota güzergahı tasarlanırken 19 farklı nokta belirlenmiş ve bu noktalar arasında yürüyerek en kısa sürede birbirine ulaşacak şekilde rota çizilmiştir. Rota güzergahı dışında kalan mekanlar ikincil durak olarak nitelendirilmiştir. Ziyaretçilerin isteğe bağlı olarak ikincil durak noktalarına gitmesi beklenmektedir. İkincil durakların bütüncül rota içerisinde yer alan birincil duraklarla arasındaki mesafenin algılanması ve konumlarının gösterilmesi için Şekil 1'de görülen haritaya birincil ve ikincil durakların tümü eklenmiştir.

Şekil 1. Sivas'ta tespit edilen birincil ve ikincil duraklar (2023)

Sivas kentinde kültürel miras bilinci kazandırmak ve kenti gezmeye gelen kişilere Sivas'ı tanıtmak adına hazırlanan rota, kent merkezi olarak bilinen güçlü bir odak noktası olan Cumhuriyet Meydanı'nda başlayıp tur sonunda aynı noktada bitmektedir. Cumhuriyet Meydanı tarihi yapıları bir arada barındırması, resmi geçitlere ev sahipliği yapması ve insanlar için buluşma/toplanma mekânı olmasıyla kentin en önemli odak noktasıdır (Kelkit, 2022, s. 100). Şekil 2'de görülen haritadaki kültür rotasının ilk durağı A noktası olarak tanımladığımız Cumhuriyet Meydanı'dır. A noktasından başlayan kültür rotası üzerinde yürüyerek toplam 3.130 metre yol katedilmektedir.

Şekil 2. Sivas kültür rotası ve durakları (2023)

Kültür rotasında önerilen yapılar türlerine göre Şekil 2’de görüldüğü gibi cami, müze, kamu yapıları ve sivil yapılar olmak üzere farklı sembollerle ifade edilmiştir. Mavi kesikli alternatif yol, rota ile bağlantılı olup kullanımı ziyaretçilerin tercihine bırakılmıştır. B noktasına gelen ziyaretçi Paşa Cami, Ziya Bey Kütüphanesi, Kangal Ağası Konağı, Meydan Hamamı ve Meydan Cami’ne gitmek isterse mavi kesikli yolu takip etmelidir. Gök Medrese ve Akaylar Konağı’na gitmek istemeyenler F ve D noktalarını birleştirerek gezilerine G noktası ile devam etmelidir.

Kentin sembollerinden olan ve rotanın A noktasında yer alan 1 numaralı Hükümet Konağı’nın zemin katı Şehir Müzesi olarak 2021 yılında kapılarını ziyaretçilerine açmıştır. Sivas’ın mimarisi, tarihi, kültürü, coğrafyası ve önemli şahsiyetlerine dair ziyaretçilerine bilgi veren müze, kentin tanıtımında önemli bir yere sahiptir (Şekil 3).

Şekil 3. Şehir Müzesinden görüntüler

Kaynak: Kişisel arşiv (2023)

Yaklaşık 40 metre yükseklikte bulunan Kale, toprak ve kayadan oluşan bir toprak tepedir. Şekil 4'te görülen 'G' noktasından Kale'ye ulaşmak için halk arasında 'Sakatın Yokuşu' olarak bilinen yolun çıkılması gerekmektedir. Kenti panoramik olarak görmeyi sağlayan Kale'nin Hitit dönemine dayanan bir tarihi de vardır. Sivas Belediyesi tarafından başlatılan Kale Projesi kapsamında 2019 yılında Kale'nin eteklerinde arkeolojik kazı çalışmaları başlatılmıştır (Şekil 4). Kazı çalışmalarının devam ettiği alanda Hitit dönemine ait buluntulara rastlanmıştır. Prof. Dr. Tahsin Özgüç tarafından 1946 yılında yapılan kazılar neticesinde Kale'de MÖ II. Binli yıllarda Hititlere ait seramik çömlekler bulunmuştur (Kelkit, 2022, s. 127). Arkeolojik kazılar tamamlanıp, Kale Proje hayata geçirildikten sonra bu alanın kültür rotası içerisine dahil edilmesi önerilmektedir.

Şekil 4. Kale kazı alanı ve Kale'den görüntüler

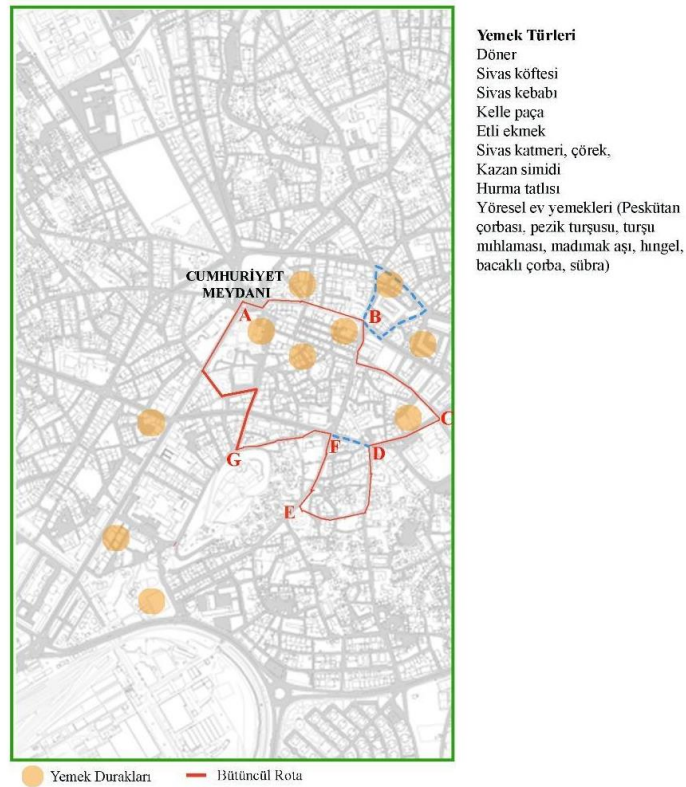
Kaynak: Kişisel arşiv (2022)

A-G güzergahında kentin en işlek caddesi olan İstasyon Caddesi'nin güneyinde Selçuklu Parkı olarak adlandırılan alanda Kale Cami, Buruciye Medresesi, Şifaiye Medresesi ve Çifte Minareli Medreseyi görülürken, bu alan özellikle ilkbahar/yaz aylarında dinlenme, toplanma ve etkinlik alanı olarak kullanılmaktadır. Şekil 5'te de görülen Kale Cami karşısındaki 3 numaralı Kongre Binası, Sivas Kongresi'nin yapıldığı ve günümüzde Atatürk ve Kongre Müzesi olarak hizmet vermektedir.

Şekil 5. Selçuklu Parkı'ndan görüntüler

Kaynak: Kişisel arşiv (2022)

Tablo 4'te A'dan G'ye kadar isimlendirilmiş seçili noktalar arasındaki mesafenin yürüyerek kaç dakikada alınacağı, bu noktalar arasında görülmesi ve ziyaret edilmesi gereken yapılar ifade edilmiştir. Bütüncül rotada yer alan noktalar arasındaki mesafe ve yürüyüş süresi Google Maps uygulaması ile hesaplanmıştır. Ziyaretçilerin kenti gezerken etkin bir deneyim yaşamaları için rotayı yürüyerek tamamlamaları beklenmektedir. İsimlendirilen noktalar arasında ziyaretçiler isteklerine göre Şekil 6'da görülen yeme-içme duraklarına gidebilir, alışveriş yapmak isteyenler ise Şekil 7'de görülen mekanlarda alışveriş yapılabilir.

Şekil 6. Yemek yeme durakları (2023)

A-B güzergahında ilk durak Hükümet Konağı ve aynı binanın bodrum katında hizmet vermeye başlayan Şehir Müzesidir. Hükümet Konağı 1884 yılında inşa edilmiş, 1974 yılında geçirdiği yangından sonra büyük bir onarım görmüştür. 1908 yılında inşa edilmiş olan Jandarma Binası'nda 2020 yılında restorasyon yapılmaya başlanmıştır. Taşhan açık avlulu ve iki katlı olarak 19. Yüzyılın sonlarında inşa edilmiştir. Moloz ve kesme taştan inşa edilmiş Ziya Bey Kütüphanesi'nin güney cephesinde bir çeşme yer almaktadır. B-C güzergahında avlusunda Şems-i Sivası'nın türbesi olan Meydan Cami, Subaşı Hanı ve Çorapçı Hanı'nı ziyaret edip; Subaşı Hanı'ndan yöresel yiyecekleri satın almak mümkündür. C-D güzergahında restorasyonu 2019 yılında tamamlanan ve butik otel olarak işletilen Behrampaşa Hanı'nda yöresel yemekleri tatmak, kadın ve erkekler için ayrı bölümleri olan Kurşunlu Hamamı'nı deneyimlemek mümkündür. D-E güzergahında Sivas'taki en nitelikli sivil mimari örneklerinden olan Akaylar Konağı ve görkemli mermer taç kapıya sahip Gök Medrese'nin ziyaret edilmesi önerilmektedir. E-F güzergahında kentin en eski yapılarından Ulu Cami'yi ziyaret etmek mümkündür. G noktasından Kale'ye çıkıp, kenti kuş bakışı

izlemek mümkündür. G-A güzergahında Selçuklu Dönemine ait medreseleri ve Kongre Müzesini gezince Tablo 4'te görülen rota tamamlanmış olmaktadır.

Tablo 4.

Bütüncül rota içerisinde güzergâh ve etkinlik önerisi (2023)

Bütüncül Rota	Mesafe	Yürüyüş Süresi	Öneri Yapılar
A-B	350 m	4 dk	Hükümet Konağı ve Şehir Müzesi (1) Jandarma Binası (2) Taşhan (8) Ziya Bey Kütüphanesi (9)
B-C	500 m	6 dk	Meydan Cami (10) Subaşı Hanı (11) Çorapçı Hanı (12)
C-D	250 m	3 dk	Behrampaşa Hanı (13) Kurşunlu Hamamı (14) Ahi Emir Ahmet Türbesi Kümbeti (15)
D-E	400 m	5 dk	Akaylar Konağı (16) Gök Medrese (17)
E-F	350 m	5 dk	Ulu Cami (18)
F-G	650 m	9 dk	Kale (20)
G-A	630 m	8 dk	Sivas Atatürk ve Kongre Müzesi (3) Kale Cami (4) Çifte Minareli Medrese (5) Şifaiye Medresesi (6) Buruciye Medresesi (7)
Yemek Molası			
Alışveriş Molası			
Yemek Molası + Halk oyunları ve Aşık Atışması gösterileri			

Bütüncül rota içerisinde önerilen Sivas'a özgü eşyalardan ağızlık, kemik tarak, bıçak ve halı/kilim alışverişi, Şifaiye Medresesi'nin içindeki dükkanlardan ve yerel mağazalardan yapılabilir. Sivas Belediyesi aracılığıyla hizmet veren Hanımeli çarşısındaki yöreye özgü el işlerinde bulunduğu satış noktalarına gidilebilir (Şekil 7).

Şekil 7. Şifaiye Medresesi ve Hanımeli Çarşısı

Kaynak: Kişisel arşiv (2023)

250 bin m2 alan üzerine kurulu içerisinde savaş atları müzesi, kitap kafe, restoran, butik otel, Abdülhamid Han Anı Evi, geleneksel atlı sporlar merkezi ve macera parkı olan Hamidiye Kültür Bahçesi kent merkezine yaklaşık 9 km uzaktadır (Şekil 8). Bu çalışma kent merkezinin 1 km'lik yarıçap içerisindeki alanını kapsadığı için rota içerisinde Hamidiye Kültür Bahçesi yer verilme de Sivas'a ziyarete gelenlerin şahsi araç veya taksi vasıtalarıyla buraya gitmeleri tavsiye edilmektedir.

Şekil 8. Hamidiye Kültür Bahçesi

Kaynak: Visit Sivas (<https://visitsivas.com/gezini-planla/hamidiye-kultur-bahcesi>)

Sonuç

Sivas kenti geçmişten günümüze Lidyalı, Romalı, Danişmendli, Selçuklu ve Osmanlı gibi birçok medeniyet ve uygarlığa ev sahipliği yapmıştır. Sivas sahip olduğu gelenek ve göreneklere, farklı kültürel katmanlarıyla zengin kültürel miras barındıran bir kenttir. Sivas'ın tanıtılması ve marka değeri oluşturulması, yalnızca kentte yaşayan bireylerin değil toplum olarak kültürel miras farkındalığının artırılması önemsenmektedir. Kültürel mirasın tanıtılması ve kültürel miras farkındalığı kazandırılması amacıyla toplumun her kesimine yani kentte yaşayan bireylere, kente gelecek olan yerli-yabancı ziyaretçilere ve GoTürkiye web sayfası üzerinden rotaya ulaşabilecek tüm bireylere yönelik bir çalışma yapılmıştır.

Bu çalışmada Sivas'ta kültürel miras bilinci oluşturma ve farkındalık yaratma adına kültür rotası önerisinde bulunulmuştur. Rota önerisinde 19'u birincil, 18'i ikincil durak olmak üzere 37 farklı durak belirlenmiş ve birincil duraklar arasında yürüyerek en kısa sürede ulaşım sağlanacak şekilde rota çizilmiştir. Kültür rotasındaki ikincil duraklar sayesinde ise kentin tanıtımında geri planda kalmış yapılara dikkat çekilmiştir.

Sivas halayı ve halk oyunları, aşık atışması gibi somut olmayan kültürel mirasların rotaya entegre edilerek kültür rotası sadece tarihi yapıların gezileceği rota önerilerinden ayrılmaktadır. Bütüncül rota önerisi önerisinin kentte turizmin gelişmesi adına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kültür rotasının geliştirilmesi için önerilen eylem planları şunlardır:

- Şehir dışından gelen turların ziyaretçilerini kent içinde indirecek ve tur arabalarını park edecek yerlerin hazırlanması önerilmektedir.
- Kültürel rota kavramının gelişmesi, yerel yönetimlerin iş birliği yapma hususunda bilinçlendirilmesi beklenmektedir. Belediye, valilik, sivil toplum kuruluşları, üniversite, meslek odaları ve gönüllülerin iş birliğinde kentsel ve bölgesel ölçekte özel sektörün de desteğiyle yatay iş birliği zemini hazırlanmalıdır. Ulaşım seçenekleri, çevre düzenlemesi, tanıtıcı levha ve işaretçilerin yerleştirilmesi, konaklama yatırımları gibi yenilikçi turizm yaklaşımı geliştirilmelidir.
- Sivas halk oyunları ve aşık atışması gibi yöresel etkinliklerle kültür rotası zenginleştirilmelidir. Hem bu gösterilerin izlenip hem de yöresel yemeklerin tadılacağı organizasyon, workshop gibi etkinlikler düzenlenmelidir.
- Ziyaretçilerin ve yerel halkın kullanacağı mobil uygulamalar hazırlanmalı, kent içinde belirli noktalara karekod gibi işaretleme sistemleri konularak ziyaretçilerin kültür rotasını takip etmeleri kolaylaştırılmalıdır. Ziyaretçileri rota içerisinde yönlendirmek için durak noktalarına bilgilendirme panosu, yön ve işaret levhaları yerleştirilmelidir.
- Kültürel miras bilincinin toplumda geliştirilmesi ve kültür rotasının halk tarafından sahiplenilmesi için bilinçlendirme ve farkındalığa yönelik halkın her kademesine eğitimler verilmelidir.
- Yerel halk tarafından seçilen kent tarihi hakkında bilgileri olan mimarlık tarihçisi, sanat tarihçisi gibi alanında uzman kişiler tarafından ziyaretçilere rehberlik hizmeti verilmelidir.
- Kültür rotasının hedef kitleye ulaşması adına tanıtım stratejileri geliştirilmelidir.

Bu çalışmada önerilen kültür rotası ile kültürel miras farkındalığı kazandırılması ve kente gelecek olan ziyaretçilere kenti etkin bir şekilde tanıtmak amaçlanmıştır. Sivas GoTürkiye web sayfasında yer alan rota güzergahını geliştirmek için kültür etkinlikleri ve kültürel miras öğeleri eklenerek görsel bir harita hazırlanmıştır. Bu çalışma ile kültürel miras farkındalığı kazandırılırken, kentin görünürlüğüne önemli etkisi bulunan GoTürkiye platformunun geliştirilerek kentin tanıtımına katkı sağlanmıştır. Mevcut çalışmanın Sivas kent merkezi ve yakın çevresini kapsayan rotalar sistemi oluşturulmasına dair yapılacak araştırmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Ağraz, G., Eroğlu, E., & Yıldız, M. E. (2020). Modern Kentin Saati: Sivas Cer Atölyesi. *Mimarlık*, (414).
- Akbulut, G. (2009). Sivas şehri'nin tarihi coğrafyası. *Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 35(2), 212-222.
- Akkuş, G., Karaca, Ş., & Polat, G. (2015). Miras farkındalığı ve deneyimi: üniversite öğrencilerine yönelik keşifsel bir çalışma. *Akademik Bakış Dergisi*, (50), 71-81.
- Anonim. (1993). *Yurt ansiklopedisi* (1. baskı). Anadolu Yayıncılık.
- Bozdoğan, S. (2015). *Modernizm ve Ulusun İnşası: Erken Cumhuriyet Türkiye'sinde Mimari Kültür* (1. baskı). (T. Birkan, Çev.). Metis Yayınları.
- Bulut, S. H. (2019). Türkiye'de somut olmayan kültürel mirasın korunmasına yönelik destinasyon oluşturma: Sivas Madımak Otel. *İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi*, 5(2), 99-106. DOI: 10.22252/ijca.632850
- Can, M. (2009). *Kültürel miras ve müzecilik çalışma raporu*. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. <http://teftis.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/1279,muserrefcanpdf.pdf?0>
- Ceylan, O. (1988). *Sur ve kaleleri ile tarihte Sivas* (1. baskı). Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları.
- Çekül Vakfı. (2015). *Kültür rotaları planlama rehberi* (1. baskı). Çekül Vakfı- Tarihi Kentler Birliği Yayınları.
- Çekül Vakfı. (2014). *"Gaziantep" kültürel rota sistemi: Mekânsal planlama rehberi* (1. baskı). <https://www.cekulvakfi.org.tr/proje/2014-rota-calismalari>
- Demir, M. (2005). *Türkiye Selçukluları ve beylikler devrinde Sivas şehri* (1. baskı). Sakarya Kitabevi.
- Demirel, Ö. (2006). Osmanlı dönemi Sivas şehrinde sur, saray, mahalleler ve sosyo-kültürel eserler. *Osmanlı Dönemi Sivas Şehri* (1. Baskı, s. 37-66) içinde. Sivas Valiliği Tarih ve Kültür Araştırma Merkezi.
- Denizli, H. (2002). *Sivas* (1. baskı). Sivas Basımevi.
- GoTürkiye. (2023, 26 Ocak). Türkiye destinasyonları. <https://goturkiye.com/tr/tum-turkiye-destinasyonlari>
- Halaç, H. H. ve Benzer, M. (2019). Küçük yerleşim yerlerinin turizme açılmasında kültürel mirasın rota ile kurgulanması. *Geomatik Dergisi*, 4(1), 23-29. DOI: 10.29128/geomatik.438618
- Halaç, H. H., Çoban, Z. ve Ulaş, E. (2022). Büyükkada'daki hafıza mekanlarının korunması ve canlandırılması için kültür rotası önerisi. *Van Yüzcüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 56, 11-27. DOI: 10.53568/yyusbed.1113377
- Halaç, H. H. ve Saatci İzci, B. (2021). Kent sanal turlarında kültürel mirasın değerlendirilmesi. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 985-1004. <https://doi.org/10.26677/TR1010.2021.749>
- International Council on Monuments and Sites. (2008). *Kültürel rotalar tüzüğü*. http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_en0623812001536913379.pdf
- Karaca Yılmaz, Ş., Şahbudak, E., Akkuş, G. ve Işkın, M., (2017). Kültürel miras farkındalığı: Cumhuriyet Üniversitesi öğrencilerine yönelik bir uygulama çalışması. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 9(16), 86-100.
- Kelkit, D. M. (2022). *Kentsel bellek kumbarası: Sivas kenti örneği* (Tez No. 782004) [Yüksek lisans tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Kutlu, D. (2021). Destinasyon pazarlaması perspektifinde kültürel miras. Divriği Çiğdemli Köyünün keşfi. *Kent Akademisi*, 14(1), 59-72. DOI: 10.35674/kent.809153
- Ökmen, M. (2001). Sivas'ta kentsel gelişme. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 2 (1), 239-264.
- Pürlü, K. (2011). Sivas'ta Kültürel Mirasın Korunması ve Turizmin Geliştirilmesi için Hazırlanan Rapor, Sivas: Sivas Valiliği, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü.
- Semerci, F. (2017). Anadolu Selçuklu medreselerinin cephesel ve mekansal kalite: Sivas kenti örneği. *İslam Medeniyeti Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 295-328. <https://doi.org/10.20486/imad.348058>
- Sivas GoTürkiye. (2023, 26 Ocak). Sivas rotaları. <https://gosivasturkiye.com/tr/sivas-rotalari>

Türkiye Turizm Tanıtım ve Geliştirme Ajansı. (2023, 26 Ocak). TGA hakkında. <https://tga.gov.tr/hakkinda/>

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (2023, 26 Ocak). Dünya doğal ve kültürel mirası koruma sözleşmesi. <https://www.unesco.org.tr/Pages/161/177>

Yenil, Ü. ve Akyazı, N. (2019). Sürdürülebilir turizm kapsamında kültürel iz koridoru değerlendirmesi. *Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Mühendislik Bilimleri Dergisi*, 8(2), 1179-1192. DOI: 10.28948/ngumuh.598189

Visit Sivas. (2023, 26 Ocak). Hamidiye kültür bahçesi. <https://visitsivas.com/gezini-planla/hamidiye-kultur-bahcesi>

URL1:<https://istanbul.ktb.gov.tr/TR-288365/turkiyenin-global-turizm-tanitim-platformu-goturkiyecom.html#:~:text=GoTürkiye.com%20platformu%20gastronomi%2C%20inan%C3%A7,de%20rotalarla%20planlamalar%C4%B1na%20olanak%20sa%C4%9Fl%C4%B1yor.>

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı

Araştırmacılar verilerin toplanmasında, analizinde ve raporlaştırılmasında her türlü etik ilke ve kurala özen gösterdiklerini beyan ederler.

Yazarların Makaleye Katkı Oranları

*Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır.

Çıkar Beyanı

*Makalenin hazırlanmasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.